

Klima for felleski

Månedsbrev 3/19

Klimaproblemene ikke går bort av seg selv. Denne erkjennelsen krever drastiske tiltak. Både ved direkte reguleringer og kvantitative mål. Og ved bruk av markedet.

Arne Jon Isachsen
Centre for Monetary
Economics (CME)

Solid salg av felleski i februar tyder på at global oppvarming er en realitet. Bedre med nye ski med feller enn gamle med klister. Spørsmålet reiser seg, med fornyet styrke, hvordan se til at temperaturøkningen for vår lille klode stanser på halvannen eller toppen to grader celsius?

Ikke så mange år å gjøre det på

CO₂-utslipp akkumuleres over tid. Således er dagens klimautfordringer en konsekvens av alle tidligere utslipp. Dersom CO₂-utslippene forblir på dagens nivå, vil det trolig ta om lag 15 år før målet om å unngå at temperaturen på jorden stiger med to grader eller mer, ikke lengre lar seg innfri. Bemerk at usikkerheten er stor. Ulike modeller gir ulike konklusjoner.¹

Noe grovt regnet har vi – verden sett under ett – sluppet ut vel to tusen milliarder tonn CO₂, i hovedsak ved bruk av fossilt brennstoff til produksjon av energi. Bæreevnen til atmosfæren før temperaturen stiger mer enn vi liker, er i underkant av tre tusen milliarder tonn. Det er således “plass til” om lag 800 milliarder tonn til med CO₂ i atmosfæren før varmen tar overhånd. Hvordan se til at verdens vel 7,5 milliarder mennesker, spredt over om lag to hundre land, ter seg på en slik måte at denne grensen ikke sprenses?

¹ Se <https://energiogklima.no/klimavakten/globale-utslipp/>

Allmenningens problem

Se det er problemet, som ofte kalles “allmenningens problem”. Alle vil lide ved en for intens bruk av en allmenning, men ingen enkelt bonde kan gjøre noe med problemet; nemlig at for mange kyr gresser i allmenningen, eller at for mange trær blir hogd. Kjernen i problemet er mangel på klart definert eierskap. La den enkelte bonde eie sin del av skogen, og skjøtsel av teigen er i gode hender.

Allmenningens problem hva gjelder utslipp av CO₂ er lett å løse ved skrivbordet.

Allmenningens problem hva gjelder utslipp av CO₂ er lett å løse ved skrivbordet. La alle land på jorden ha rett til samme lagerplass for CO₂ i atmosfæren i forhold til folketallet. Med fem millioner nordmenn og ti millioner svensker, skal Sverige således ha rett på å slippe ut dobbelt så mye CO₂ som Norge. Om Norge likevel vil slippe ut mer, kan vi kjøpe lagerplass av svenskene.

Med plass til ytterligere 800 milliarder tonn til av CO₂ i atmosfæren, blir spørsmålet hvordan en rettferdig fordeling av disse 800 milliarder tonnene ser ut. At land som tidligere har sluppet ut mye CO₂ – som står for mye av de vel to tusen milliarder

og også <https://www.carbonbrief.org/analysis-how-much-carbon-budget-is-left-to-limit-global-warming-to-1-5c>

tonnene som allerede er der oppe – får en mindre andel av den gjenværende lagerplassen, virker ikke urimelig. Hvilket betyr at utviklingsland skal ha forholdsvis mer av den gjenværende lagerplassen. Og rike land forholdsvis mindre. *Ikke fordi de er rike. Men fordi de allerede har brukt opp så mye av den begrensede lagerplassen.* Til de rike lands unnskyldning – i starten visste man ikke at global oppvarming kunne bli et problem. Men denne unnskyldningen holder bare frem til 1989. Da visste vi. Og om president George H. W. Bush hadde sett lyset og den gang innført et gjennomtenkt system for prising av CO₂-utslipp, og fått resten av verden med på det, ville ikke verden hatt de klimaproblemene verden i dag strever med.

Handel med lagerplass

Tenk deg at de 800 milliarder tonn med ledig lager for CO₂ i atmosfæren blir fordelt mellom land på rettferdig vis. Legg så til rette for kjøp og salg av lagerplass. Dess høyere prisen på lagerplass blir, dess sterkere blir incentivet til å utvikle ny teknologi for “grønn energi”, det vil si energi som ikke fører til utslipp av CO₂. Her troner vel vannkraft øverst på listen.

Handel i lagerplass for CO₂ vil gi gode incentiver til alle. Selv land med langt mer lagerplass enn de trenger, vil økonomisere med egen bruk av lageret. Hvorfor det? Fordi de jo kan selge ledig plass til andre. Da gjelder det å knipe inn på egne CO₂-

utslipp for å ha desto mer lagerplass å tilby andre.

Tilbake til virkeligheten

Enighet om fordeling av lagerplass kan ikke påregnes. Hva skal vi da gjøre? En form for desperasjon er i ferd med å bre seg. I løpet av kort tid har det gått opp for oss at klimaproblemene er nettopp det – problem – som ikke går bort av seg selv. Med demokratisk flertall i Representantenes hus i den amerikanske Kongressen ligger det nå forslag om dramatiske tiltak for å få ned CO₂-utslippene i landet.

Byrådet i Oslo ... har på kort tid har gitt oss en mer klimavennlig by.

“Green New Deal”, fremmet av den nyvalgte demokraten Alexandria Ocasio-Cortez, har krav om at hundre prosent av USAs behov for energi skal møtes med “... clean, renewable, and zero-emission energy sources”. USA skal med andre ord bli et “null-utslipp-samfunn”. Strengt reguleringer, investeringer i infrastruktur og forskning og utvikling, er virkemidlene det legges opp til.

Janet Yellen tar ansvar

Med Janet Yellen, tidligere sjef for den amerikanske sentralbanken, på laget har nærmere femti toppøkonomer i USA, som

stort sett ellers er uenig om det meste, gått sammen om et utspill om at utslipp av CO2 skal koste noe i USA, helt konkret, 40 dollar per tonn, stigende over tid. Inntektene som dette gir til staten, skal i neste omgang deles ut igjen til folket. Like mye til hver.

... sterke lobby-interesser er inne i bildet.

Janet Yellen kaller planen "a major tipping point in US climate policy". Greg Mankiw, som var leder for Council of Economic Advisors under president George W. Bush, karakteriserer planen som "a free market response to climate change".²

Forslaget innebærer også at import fra land som ikke har en tilsvarende ordning, vil bli ilagt en passende avgift slik at konkurransevnen for innenlandske amerikanske produsenter ikke blir svekket.

At "Climate Leadership Council" som står bak forslaget, støttes av de store oljeselskapene tyder på at sterke lobby-interesser er inne i bildet. Som motytelse vil de ha immunitet for rettsforfølgelse for ikke å ha gitt informasjon om hvordan produktene de selger har bidratt til destabilisering av klimaet.

Med felleski blir sesongen lengre

Verden må ta alvorret med klima innover seg. Det gjør Byrådet i Oslo som på kort tid har gitt oss en mer klimavennlig by.

Kom deg ut på ski mens det enda er tid. Med felleski er sesongen blitt lengre.

1. mars 2019

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025/>

---

² <https://www.ft.com/content/a70edd88-b486-11e8-bbc3-ccd7de085ffe>.